

Katarina Habe

Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo

ŠTUDENTSKI INOVATIVNI PROJEKTI (ŠIPK) – OBLIKA NEFORMALNEGA PRIDOBIVANJA POKLICNIH KOMPETENC NA VISOKOŠOLSKI RAVNI

Kratki znanstveni prispevek / Short Scientific Article

Izvleček

Namen raziskave je bil preučiti pridobljene kompetence 17 študentov različnih študijskih smeri v okviru dveh študentskih inovativnih projektov (ŠIPK). Prvi projekt IGDP – Inovativni glasbenodidaktični pristopi z elementi glasbene terapije za delo z otroki in mladostniki s čustvenimi in vedenjskimi težavami smo izvedli v sodelovanju z Inštitutom Knoll za glasbeno terapijo in supervizijo, drugi projekt, GIMAS - Glasbeno izobraževanje otrok/mladostnikov z motnjami avtističnega spektra, pa smo izvedli v sodelovanju z Glasbenim centrom DO RE MI. Rezultati so pokazali, da so študenti večinoma poročali o oblikovanju naslednjih kompetenc: interdisciplinarno sodelovanje, fleksibilna uporaba teoretičnega znanja v konkretnih situacijah, pridobivanje avtonomije in občutljivosti za delo z različnimi skupinami ljudi, ravnanje v najrazličnejših socialnih situacijah.

Ključne besede: Študentski inovativni projekti (ŠIPK), neformalno izobraževanje, poklicne kompetence, učenci s posebnimi potrebami, glasbene dejavnosti

Abstract

Students' Innovative Projects (ŠIPK) - A Form of Non-formal Acquisition of Professional Competences at Higher Education

The aim of our study was to explore gained competences of 17 students of different fields of study as a result of participating in the two students' innovative projects (ŠIPK). The first project IGDP – Innovative music-didactical approaches with elements of music therapy with children with emotional and behavioral difficulties was conducted in collaboration with Institut Knoll for music therapy and supervision, and the second project GIMAS – music education of the children with autism spectrum disorders was conducted with Music Center DO RE MI. The results show that students mainly reported about shaping the following competences: interdisciplinary collaboration, flexible use of theoretical knowledge in concrete situations, gaining autonomy and sensibility for working with different groups of people and dealing with diverse social situations.

Keywords: Students' Innovative Projects (ŠIPK), non-formal learning, professional competences, children with special needs, music activities

Uvod

V visokem šolstvu je pomembna oblika neformalnega izobraževanja sodelovanje v študentskih projektih. Pri neformalnem izobraževanju gre za pridobivanje, razširjanje, obnavljanje, posodabljanje in poglobljanje znanja, kjer ni nujno, da se pridobljeno znanje dokazuje s formalnim preverjanjem znanja. Projektno delo v okviru študijskih obveznosti študentom omogoči pridobivanje posameznih neformalnih znanj, pravi prenos znanja pa se zgodi, ko se študenti priključijo izvenšolskim projektom in so s tem neposredno vpeti v ožje in širše družbeno okolje. Praktična naravnost študentskih inovativnih projektov (ŠIPK) omogoča pridobivanje izkušenj v praksi, opozarja na aktualne probleme in ponudi študentom uvid v realno stanje na določenem strokovnem področju. Poleg tega sodelovanje v študentskih inovativnih projektih s seboj prinaša tudi pridobivanje socialnih veščin in spretnosti, pri čemer imamo v mislih večšine vzpostavljanja kakovostnih medosebnih odnosov, večšine sodelovanja, timskega dela, uspešnega reševanja konfliktov, večšine komuniciranja, voditeljske večšine, večšine praktičnega reševanja problemov, večšine organizacije in načrtovanja, kar omogoča krepitev čustvene in socialne kompetentnosti študentov.

Poglavitni namen našega prispevka je predstaviti projekta ŠIPK IGDP in ŠIPK GIMAS, ki smo ju s študenti izvedli pod krovnim nosilstvom UL Akademije za glasbo, oba projekta pa sta bila usmerjena na spodbujanje celostnega razvoja s pomočjo glasbe pri otrocih s posebnimi potrebami; v projektu IGDP v sodelovanju z Inštitutom Knoll za glasbeno terapijo, kjer smo glasbene dejavnosti izvajali z otroki s čustveno-vedenjskimi težavami (v nadaljevanju ČVT), v projektu GIMAS pa z Glasbenim centrom DO RE MI, kjer so bili vključeni otroci z motnjami avtističnega spektra (v nadaljevanju MAS). V prispevku so poudarjene pridobljene kompetence študentov v okviru obeh projektov.

Predstavitev študentskih inovativnih projektov (ŠIPK)

Študentske inovativne projekte razpisuje Javni štipendijski, razvojni, invalidski in preživninski sklad RS pod okriljem Evropskega socialnega sklada. Razpisani so za obdobje od leta 2016 do leta 2020 in so namenjeni spodbujanju projektne dela z negospodarskim in neprofitnim sektorjem v lokalnem in regionalnem okolju ter usmerjeni v družbeno korist. Izvajajo se v skupinah od 6 do 10 študentov pod mentorstvom pedagoškega mentorja in strokovnega sodelavca(ev) iz lokalnega/regionalnega okolja. V okviru izbranih projektov študenti proučujejo različne kreativne in inovativne rešitve za izzive negospodarskega in neprofitnega sektorja. Poglavitni cilji projektov ŠIPK so: krepitev povezovanja visokošolskega sistema z okoljem, neprofitni oz. negospodarski sektor v lokalnem/regionalnem okolju, izvajanje modelov odprtega in prožnega prehajanja med izobraževanjem in trgom dela, krepitev kompetenc ter pridobivanje praktičnih izkušenj že med izobraževanjem glede na potrebe lokalnega/regionalnega okolja oz. družbe nasploh.

Do februarja 2019 sta bila uspešno zaključena dva javna razpisa »Projektno delo z negospodarskim in neprofitnim sektorjem – Študentski inovativni projekti za družbeno korist 2016–2018 (študijski leti 2016/2017 in 2017/2018) in javni razpis »Projektno delo z negospodarskim in neprofitnim sektorjem – Študentski inovativni projekti za družbeno

korist 2016–2020 za študijsko leto 2017/2018. Na teh dveh javnih razpisih je uspešno sodelovalo 1579 študentov, 250 pedagoških mentorjev, 200 strokovnih sodelavcev in 109 koordinatorjev. Uspešno se je zaključilo 183 projektov na 57 različnih visokošolskih zavodih. Odprta sta javni razpis »Projektno delo z negospodarskim in neprofitnim sektorjem – Študentski inovativni projekti za družbeno korist 2016–2020 za študijski leti 2018/2019 in 2019/2020.

Program se izvaja v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020 v okviru 10. prednostne osi Znanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje za boljšo zaposljivost.

Predstavitev projekta Inovativni glasbenodidaktični pristopi z elementi glasbene terapije za delo z otroki in mladostniki s čustvenimi in vedenjskimi težavami (IGDP)

Projekt IGDP je bil zasnovan kot prvi bolj obsežen praktični in raziskovalni projekt uporabe inovativnih kombinacij glasbene umetnosti z drugimi sorodnimi področji dela z ranljivimi skupinami. Eden izmed ključnih ciljev projekta IGDP je bil predvsem seznaniti in usposobiti študente različnih poklicnih profilov (bodoči akademski glasbeniki, vzgojitelji, socialni delavci, specialni pedagogi in psihologi) za uporabo elementov s področja razmeroma mlade stroke glasbene terapije pri delu z otroki/mladostniki s ČVT in jih spodbuditi h kreativni uporabi glasbe pri delu z otroki/mladostniki s ČVT. Prav tako smo želeli s prepletanjem različnih strok opozoriti na pomen timskega dela. Želeli smo izpostaviti pomen vpetosti vzgojno-izobraževalnih ustanov (fakultet) v socialno okolje in na pomen prenašanja teoretičnih znanj v prakso že med študijskim procesom. Ob izvedbi projekta so bili študenti vključeni tudi v proces supervizije, s čimer smo opozorili na pomen (samo)refleksije v procesu dela, ki je ključna pri spremljanju doseganja učinkov dejavnosti in hkrati pri fleksibilnem sprotne načrtovanju novih dejavnosti. Študenti so med projektom IGDP dobili vpogled v delovanje različnih zavodov (Materinski dom Ljubljana, varna hiša, Mladinski center Rakitna), se seznanili z realnimi problemi načrtovanja dejavnosti v okviru zavodov in s potrebo po izjemni fleksibilnosti pri izvedbi tovrstnih dejavnosti. Študenti so se ob izvedbi delavnic naučili tudi sprotne spremljanja dejavnosti s pomočjo dnevniških zapiskov in evalvacijskih check list. Vključeni so bili v pripravo priročnika in se urili v pisanju strokovnih in znanstveno raziskovalnih prispevkov. Poudarek projekta je bil tudi v iskanju novih načinov dela z otroki/mladostniki s ČVT.

Projekt IGDP je bil izvajan od junija do septembra 2018. Izveden je bil v sodelovanju med Akademijo za glasbo in Pedagoško fakulteto Univerze v Mariboru in Inštitutom Knoll za glasbeno terapijo in supervizijo. V projekt je bilo vključenih deset študentov, 5 študentk Akademije za glasbo, dve od teh glasbeni pedagoginji in tri študentke prve stopnje študija glasbene umetnosti, študentka druge stopnje psihologije, študentka druge stopnje socialne pedagogike, študentka druge stopnje socialnega dela in dve študentki predšolske vzgoje. Pogoj za priključitev študentov k projektu je bila dokončana vsaj nižja javna glasbena šola in aktivno ukvarjanje z glasbo.

Izvedbo projekta smo izpeljali v treh fazah. **Pripravljalna faza** je bila izvedena na sedežu Akademije za glasbo (AG). Vodja projekta je predstavila način izvedbe projekta in postavila teoretične temelje o učinkih glasbe na otroke/mladostnike s ČVT. Študenti različnih študijskih profilov so se medsebojno spoznali, predstavili svoje predhodne izkušnje z otroki/mladostniki s ČVT in z izvedbo glasbeno didaktičnih dejavnosti. Pedagoški mentorici sta študente seznanili tudi z načinom iskanja literature za pisanje priročnika. Del pripravljalne faze je bil izveden tudi na sedežu Partnerja 1 (Inštitut Knoll). Tam so študentke pod vodstvom glasbene terapevtke spoznale in preizkusile konkretne glasbeno terapevtske (GT) tehnike. **Osrednjo fazo** je predstavljala izvedba glasbenih delavnic, ki je potekala na treh lokacijah; na Inštitutu Knoll v Kranju, v Materinskem domu v Ljubljani in v Mladinskem klimatskem zdravilišču Rakitna. Vsega skupaj je bilo izvedenih 23 delavnic z elementi glasbene terapije za različne starostne skupine otrok. V projekt je bilo vključenih 58 otrok in mladostnikov, starih od 4 do 18 let, razdeljenih v 6 skupin, z vsako skupino pa je bilo izvedenih 4-6 delavnic. Na Inštitutu Knoll so se tedensko izvajale supervizijske delavnice z delovnimi tandemi, ki jih je vodila delovna mentorica, glasbena terapevtka. Na teh srečanjih je potekala sprotne evalvacija dela in hkrati načrtovanje bodočih dejavnosti. V osrednji fazi je potekalo tudi ustvarjanje priročnika. Pedagoški mentorici sta pri tem mentorirali študente. Delovni sestanki za usklajevanje tovrstnega dela so potekali na Akademiji za glasbo, nekaj pa tudi preko Skypa. V **zaključni fazi** smo zbrali pridobljene podatke. Za evalvacijo projekta IGDP je bil zadolžen delovni tandem, ki sta ga sestavljali študentka psihologije in študentka socialne pedagogike. Slednji sta v sodelovanju z vodjo projekta določili dokončno metodo evalvacije, izbrali veljavne in zanesljive podatke ter nastavili okvirni načrt za pisanje znanstvenoraziskovalnega članka, ki temelji na evalvaciji učinkov izvedenega projekta IGDP.

Projekt je rezultiral tudi v oblikovanju strokovnega priročnika *Oblikovanje čustev in vedenja z glasbo* (Habe in Licardo, 2019), ki je izšel pri Založbi Univerze v Maribor ter v objavi članka z naslovom "Primer uporabe strukturiranih tehnik glasbene terapije pri delu z otroki in mladostniki s čustveno-vedenjskimi težavami" (Rogelj, Korošec in Habe, 2019) v reviji *Sodobna pedagogika*. Ena izmed študentk glasbene pedagogike, ki je bila vključena v projekt, je pridobljeno znanje in kompetence nadgradila z izvedbo magistrske raziskave, v kateri je na podlagi rezultatov projekta ustvarila nove GDI za oblikovanje čustveno-socialne kompetentnosti, ki jih bo uporabila kot sredstvo inkluzije v razredu težavnih četrtošolcev in preverila njihove učinke s pomočjo sociometrične preizkušnje.

Preko izvedenega projekta IGDP ugotavljamo, kako široke razsežnosti učinkov s seboj nosijo glasbene dejavnosti. Opazili smo tudi, da je tovrstnih dejavnosti premalo in da se kaže potreba po večji vpetosti glasbene terapije v različnih zavodih pri delu z otroki/mladostniki s ČVT v Sloveniji. Hkrati ugotavljamo, da lahko z glasbenimi dejavnostmi dosežemo učinke pri heterogenih skupinah otrok s posebnimi potrebami in obenem s pomočjo glasbenih dejavnosti omogočimo inkluzijo teh otrok v običajne učne programe.

Potreba po tovrstnih glasbenih delavnicah obstaja tako znotraj zavodov kot tudi v vrtcih, šolah, saj tako naša, kot tudi številne že izvedene tuje raziskave kažejo na pozitivne učinke raznolikih glasbenih dejavnosti na celostni razvoj otroka/mladostnika. Glasbena

dejavnost lahko učinkuje po eni strani kot varovalni dejavnik za posameznika, po drugi strani pa deluje terapevtsko. Predstavlja nam orodje, s katerim lahko dosežemo širok spekter »motenj«, zaobjame starostno različne populacije in se preko univerzalne govornice glasbe dotakne slehernega posameznika.

Projekt IGDP je povezal več različnih ustanov, saj so delavnice obiskovali otroci/mladostniki, ki prihajajo iz različnih socialnih okolij. Redke so priložnosti, da se lahko dela z različnimi prikrajšanimi skupinami otrok/mladostnikov na isti način, ob istem času, še posebej, ker je običajno v socialnih ustanovah težava s financiranjem tovrstnih delavnic. Glasbenodidaktične delavnice so predstavljale nadstandardno oblika dela, ki učinkuje na višje potrebe posameznikov, kar je pri otrocih/mladostnikih s ČVT še posebej pomembno za napredek. Preko projekta IGDP se je razširilo poznavanje dela s področja GT in dogradilo poznavanje in možnosti pozitivnih učinkov glasbenih delavnic, ki jih lahko ponudimo v interdisciplinarnem timu. Najpomembnejši prispevek projekta IGDP je zagotovo ta, da so lahko v okolju dela otroci/mladostniki pridobili pozitivno samozavest in samozavedanje ter razvili sposobnosti, ki jih morda doslej pri sebi niso poznali. Tako so dobili neke vrste priložnost za razvoj lastnega potenciala v dobrobit v skupnosti in hkrati možnost odmika od etikete problematičnega dela skupnosti, v katerega so neposredno vpeti (vrtci, šole, ožja lokalna skupnost). Delavnice so prikrajšanim skupinam nudile prostor za sprostitev in učenje na način, ki je zanje konstruktiven, produktiven in smiseln.

Potencial nadaljnjega izvajanja projekta ŠIPK IGDP vidimo v tem, da se bo na ta način oblikovala dobra praksa sodelovanja med vzgojno-izobraževalnimi ustanovami na različnih ravneh vzgojno-izobraževalne vertikale in ustanovami, ki se posvečajo delu s prikrajšanimi skupinami.

Predstavitev projekta Glasbeno izobraževanje otrok/mladostnikov z motnjami avtističnega spektra (GIMAS)

Namen projekta GIMAS je bil spremljanje razvoja glasbenega potenciala otrok in mladostnikov z motnjo avtističnega spektra. Motnje avtističnega spektra lahko opredelimo kot vse življenje trajajoče razvojne nevrološke motnje, za katere so značilni predvsem primanjkljaji na področju čustveno-socialnega razvoja in se kažejo tudi na področju izvršilnih funkcij. Število otrok z MAS narašča, glasbena dejavnost pa je eden izmed najbolj učinkovitih didaktičnih pristopov dela s to populacijo (Ockelford, 2013). Glasbeno področje je namreč pogostokrat "močno" področje otrok z MAS, s spodbujanjem katerega lahko izjemno pozitivno transferno vplivamo na napredek na vseh ostalih področjih njihovega celostnega razvoja, hkrati pa ima ukvarjanje z glasbo zanje tudi terapevtsko vrednost.

Projekt GIMAS je bil izvajan od februarja do junija 2019. Izveden je bil v sodelovanju med Akademijo za glasbo in Pedagoško fakulteto Univerze v Ljubljani in Glasbenim centrom DO RE MI, ki je ena redkih ustanov, ki nudi glasbeno poučevanje prilagojeno otrokom in mladostnikom¹ z motnjo avtističnega spektra (MAS). V projekt je bilo vključenih deset študentov. Devet od njih je bilo formalno vključenih v projekt, naknadno pa se je projektu zaradi lastnega interesa v okviru kognitivnega vajeništva priključila še

¹ Odslej bo uporabljan izraz otroci za obe starosti skupini, če ne bo poudarjeno drugače.

študentka prvega letnika drugostopenjskega študija kognitivne znanosti. V projektu so sodelovali trije študenti AG, ena študentka prve stopnje bolonjskega študija in dva študenta druge stopnje, absolventka študija psihologije, absolventka študija socialne pedagogike, dve študentki prve stopnje specialno rehabilitacijske pedagogike in dve študentki prve bolonjske stopnje predšolske vzgoje. Pogoj za priključitev študentov k projektu je bila dokončana vsaj nižja javna glasbena šola in aktivno ukvarjanje z glasbo.

Pojavnost MAS v zadnjih letih narašča, za prilagojeno delo s to populacijo pa strokovni delavci na področju glasbenega izobraževanja niso dovolj izurjeni. Glavni cilji projekta so bili razvijanje spretnosti in znanja bodočih učiteljev glasbe za delo z otroki z MAS kot tudi razvoj glasbenega potenciala vključenih otrok. Preko projekta smo želeli predstaviti potrebo po dopolnitvi učnih načrtov in nadgraditvi didaktičnih pristopov, tako da bodo ti prilagojeni tudi značilnostim otrok z MAS. Ob tem smo želeli predstaviti primer dobre prakse in ustvariti priročnik, ki bi bil v pomoč tudi drugim strokovnim delavcem, ki so preko glasbe v stiku z omenjeno populacijo otrok.

Cilj projekta GIMAS je bil predstaviti primer dobre prakse interdisciplinarnega timskega dela pri glasbenem izobraževanju otrok in mladostnikov z MAS kot ene izmed skupin otrok s posebnimi potrebami, saj se v pedagoški praksi pojavlja problem pomanjkanja ustrezno kvalificiranega kadra za poučevanje glasbene teorije in inštrumenta otrok te populacije. V okviru projekta smo želeli poudariti nujnost dopolnitve učnih načrtov s praktičnimi vsebinami s področja poučevanja otrok s posebnimi potrebami za vse profile študentov, ki jih bodo poučevali glasbo, pri čemer smo želeli dati poudarek predvsem na izbor ustreznih didaktičnih pristopov. Na področju poučevanja glasbe otrok s posebnimi potrebami primanjkuje gradiv v slovenščini, zato je bil eden izmed pomembnih ciljev projekta GIMAS oblikovati priročnik za glasbeno poučevanje otrok z MAS, ki je trenutno v pripravi.

Glavni praktični doprinos projekta je, da opozarja na pomen inkluzije otrok s posebnimi potrebami v glasbene šole. Glasbeno izobraževanje ima namreč pozitivne učinke na celostni razvoj otroka, pri otrocih s posebnimi potrebami pa glasbeno izobraževanje implicitno prinaša tudi terapevtske učinke. Tovrstna praksa glasbenega izobraževanja MAS je s prilagoditvami prenosljiva tudi na druga področja dela s prikrajšanimi skupinami. Na ta način je prikrajšanim skupinam omogočeno, da preko glasbenega medija napredujejo v celostnem osebnostnem razvoju in prepoznajo svoje potenciale. Ukvarjanje z glasbenimi dejavnostmi je lahko neke vrste varovalni dejavnik za številne prikrajšane skupine, saj jih med drugim usmeri tudi v uspešno samoregulacijo.

Glasbeni center DO RE MI je na podlagi izvedbe GIMAS pridobil zainteresirane študente za delo z otroki/mladostniki z MAS v okviru poletnega glasbenega tabora. Z nekaterimi udeleženci projekta se je dogovoril tudi o nadaljevanju sodelovanja v letošnjem šolskem letu. Preko neformalno priključene študentke kognitivne znanosti k projektu je Glasbeni center DO RE MI zgradil možnost sodelovanja s timom strokovnjakov, ki so pripravljani spremljati napredek v procesu glasbenega izobraževanja s pomočjo nevroloških parametrov. Glasbeni center DO RE MI je s pomočjo evalvacijske študije pridobil bogate podatke, ki bodo lahko služili kot temelj načrtovanja inkluzije v glasbenih šolah na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije.

Kadrovsko povečanje učiteljev inštrumenta/nauka o glasbi s strani študentov AG v projektu GIMAS je Glasbenemu centru DO RE MI olajšalo načrtovanje koncertov v lokalnem/regionalnem okolju. Glasbeni center DO RE MI je edini dolgoletni uspešen primer inkluzije učencev s posebnimi potrebami v glasbeno šolstvo, zato bodo lahko objavljene publikacije (strokovne in znanstvenoraziskovalne) utirale pot inkluziji tudi v ostalih glasbenih šolah. Pridobljeni posnetki sistematičnega opazovanja praktičnega dela (poučevanja otrok z MAS) bodo lahko služila kot gradivo na predavanjih o poučevanju glasbe MAS širom Slovenije.

Kompetence študentov, vključenih v projekta IGDP in GIMAS

Kauffeld (2006) trdi, da lahko kompetence lahko razdelimo v štiri glavne kategorije; v profesionalne kompetence (npr. znanje o procesu), v metodološke kompetence (npr. tehnike samostrukturiranja), v socialne kompetence (npr. družbeno primerno vedenje in interakcije) in v osebnostne kompetence (npr. strategije samorefleksije). Selvi (2004) opredeljuje kompetence v okviru devetih dimenzij, in sicer navaja področno specifične kompetence, raziskovalne kompetence, kurikularne kompetence, kompetence vseživljenjskega učenja, sociokulturne kompetence, čustvene kompetence, komunikacijske kompetence, IKT kompetence in okoljske kompetence.

Kot že omenjeno so v projektih IGDP in GIMAS sodelovali študenti različnih študijskih smeri, ki so se v okviru projektov urili v raznolikih, dopolnjujočih se poklicno specifičnih kompetencah.

Študentka psihologije, ki je bila vključena v oba projekta je v okviru projekta urila kompetence poglobljenega razumevanja MAS, kompetence razvijanja etične refleksije pri raziskovanju UPP, kompetence poznavanja in uporabe znanstvenega aparata, obvladanje zahtevnih raziskovalnih in uporabnih metod, postopkov in procesov v postopku evalvacije projekta GIMAS, kompetence uporabe znanja o MAS v praksi in konstruktivno reševanje strokovnih problemov na temelju profesionalnega znanja in veščin ter kritičnega in kreativnega razmišljanja.

Študentka socialne pedagogike, ki je bila ravno tako vključena v oba projekta, je nadgrajevala kompetence interveniranja pri delu z otroki/mladostniki z MAS, kompetence vrednotenja izvedenih intervenc ter kompetence refleksije v delovni skupini, kompetence systemskega sodelovanja v regionalni skupnosti, kompetence vzpostavljanja delovnega odnosa v delovni skupini.

Študentki specialno rehabilitacijske pedagogike sta urili kompetence teoretičnega znanja in pridobljenih veščin o intervencah za uspešno delo z otroki/mladostniki z MAS, kompetence za praktično delovanje na področju preverjanja in ocenjevanja MAS ter načrtovanja, izvajanja in evalvacije izvedbenih programov za te osebe, kompetence za komunikacijo in timsko sodelovanje različnih strokovnjakov pri delu z MAS.

Študentki predšolske vzgoje sta urili kompetence načrtovanja in priprave didaktičnih gradiv za zgodnje učenje, razumevanje vzgojno-izobraževalnih konceptov sodobne vzgoje za družbeno okolje, teoretska izhodišča zgodnjega učenja po vzoru

interdisciplinarnih družbenih študij, razvijanje glasbenih sposobnosti in spretnosti ter razumevanje pomena glasbenih dejavnosti za celostni razvoj predšolskega otroka.

Študentka prve stopnje bolonjskega študija socialnega dela je v okviru projekta IGDP urila kompetence prepoznavne, kritične analize in povezovanja, raziskovanja, vrednotenja in načrtne uporabe virov različnih (uporabniških in strokovnih) sistemov; kompetence profesionalnega sodelovanja in soustvarjanja pri iskanju rešitev za določene socialne probleme, kompetence mreženja in razvijanja inovativnih pristopov v podpori in pomoči pri reševanju socialnih stisk in psihosocialnih problemov ljudi na poseben, socialno delovni način, ki se razlikuje od pristopa drugih poklicnih disciplin na področju socialnega varstva.

Študenti glasbene pedagogike so se urili v kompetencah v povezavi s prepoznavanjem, načrtovanjem in usmerjanjem dela z otroki/mladostniki z MAS/ČVT, razumevanje in upoštevanje možnosti uporabe strukturiranih glasbenih dejavnosti pri poučevanju otrok z MAS in strukturiranih glasbeno-terapevtskih tehnik pri delu z učenci s posebnimi potrebami (UPP), prepoznavanje, razumevanje in upoštevanje potreb otrok z MAS/ČVT v glasbeno izobraževalnem okolju, kompetence akcijskega raziskovanja in samostojnega načrtovanja dela glede na potrebe udeležencev.

Študentke prve bolonjske stopnje študija glasbene umetnosti na AG, ki so bile vključene v projekt IGDP, so se urile v kompetencah razumevanja in upoštevanje možnosti uporabe strukturiranih glasbeno-terapevtskih tehnik pri delu z UPP, upoštevanja in gradnje otrokove motivacije pri glasbeni interpretaciji in igranju na instrumente, kompetence razvijanja estetske občutljivosti in zmožnosti lastnega raziskovanja na področju glasbe in kompetence akcijskega raziskovanja in samostojnega načrtovanja dela glede na potrebe udeležencev.

Metodologija

Raziskovalni vzorec

V raziskavo je bilo vključenih 17 študentov, starih povprečno 22 let, od tega 16 študentk in en študent. Študentka socialne pedagogike in študentka psihologije sta sodelovali v obeh projektih. V projekt IGDP so bili vključeni študentka zadnjega letnika psihologije, študentka zadnjega letnika socialne pedagogike, absolventka socialnega dela, dve študentki zadnjega letnika predšolske vzgoje, tri študentke prvega letnika glasbene umetnosti in dve študentki druge stopnje glasbene pedagogike. V projekt GIMAS pa sta bili vključeni absolventka psihologije, absolventka socialne pedagogike, dve študentki specialne rehabilitacije, trije študenti glasbene pedagogike, dve študentki predšolske vzgoje.

Pripomočki

V namen raziskave je bil oblikovan anketni vprašalnik o pridobljenih kompetencah, ki je vseboval 9 vprašanj odprtega tipa.

Postopek

Anketne vprašalnike so študenti reševali na koncu vsakega od projektov, septembra 2018 za IGDP in junija 2019 za GIMAS. Pridobljeni rezultati so nam služili kot vir evalvacije obeh izvedenih projektov.

Rezultati in interpretacija

Ne glede na študijsko smer so se pri vseh študentih, vključenih v oba projekta, pojavljale naslednje poglobitve kompetence, ki so jih izpostavili v skupinski ustni evalvaciji na koncu obeh projektov, kot tudi pri reševanju obeh vprašalnikov: kompetence za timsko delo in interdisciplinarno povezovanje disciplin, kompetence fleksibilne uporabe znanja v praksi, kompetence avtonomnosti in kompetence občutljivosti/odprtosti za ljudi in socialne situacije. Opazimo lahko, da se večina navedenih kompetenc nanaša na psihosocialne odnose, kar je pri neformalnih oblikah učenja in poučevanja eden izmed poglobitvenih ciljev oz. dodana vrednost neformalnega izobraževanja. Izstopajoča kompetenca je bila tudi pridobivanje strokovnih izkušenj v praksi, kar je študente izjemno motiviralo, poleg tega pa jim je omogočilo spremembo stališč do poučevanja glasbe otrok s posebnimi potrebami. Ker je praktično delo s temi otroki/mladostniki potekalo tri mesece, so študenti z njimi spletli prijateljske vezi, ki so še posebej pri mladostnikih s čustveno-vedenjskimi težavami omogočile napredek, saj so se med študenti zaradi manjših generacijskih razlik počutili bolj sprejete, ljubljene in spoštovane ter so se posledično lažje sprostili, bolj odprli in bili pripravljeni bolj aktivno sodelovati. Študenti pa so to doživljali kot zelo notranje motivirajoče. Ker so bili vključeni študenti različnih študijskih smeri, so navajali kot spodbudno zanje, da so lahko vsak na svoj način doprinesli k diskusijam v načrtovalnih in supervizijskih skupinah pod vodstvom mentorjev. Na ta način so pridobivali znanja z drugih študijskih področij. V okviru obeh projektov se je pokazalo, da na področju inkluzije le timsko delo in interdisciplinarno dopolnjevanje vodita do uspešnih celostnih izobraževalnih izidov. Študentki psihologije in socialne pedagogike, ki sta bili vključeni v obeh projektih, so pridobile kompetence motivirale za nadaljnji študij: eno od njih za strokovni študij glasbene terapije, drugo pa za doktorski študij, temelječ na področju glasbene terapije. Obe navedeni študentki sta v obeh projektih krepili tudi svoje znanstvenoraziskovalne kompetence na področju načrtovanja in spremljanja učinkov raziskovalnega dela ter na področju pisanja znanstvenoraziskovalnih del. Dve študentki magistrskega študija glasbene pedagogike sta svoje sodelovanje v projektih nadgradili vsaka s svojo dodatno raziskavo, temelječo na opaženih pomanjkljivostih v okviru izvedenih projektov.

Glede na to, da so imeli vsi vključeni študenti vsaj dokončano nižjo javno glasbeno šolo, so v okviru obeh projektov nadgrajevali tudi svoje glasbene kompetence za poučevanje glasbe oz. izvajanje glasbenih dejavnosti z učenci s posebnimi potrebami. Pri tem so študenti poudarili fleksibilnost pri poučevanju kot ključno kompetenco poučevanja glasbe UPP, prav tako pa so poudarjali pomen odprtosti pri delu z UPP. Ključ do uspešnega poučevanja glasbe UPP so prepoznali v izgradnji kakovostnega medosebnega odnosa med učencem in učiteljem ter v soočenju z dejstvom, da receptov uspešnega poučevanja pri UPP ni. Pogostokrat je na podlagi pridobljenega glasbenega znanja in veščin potrebno

slediti intuiciji in spretno individualizirano prilagajati način poučevanja slehernemu posamezniku.

Ker je inkluzivnost na področju poučevanja glasbe izjemno aktualna tematika, ki pa sistemsko še vedno ni ustrezno urejena, sta oba projekta študentom omogočila izkušnjo glasbene inkluzije, pri kateri so bili deležni prenosa znanja in veščin za delo z otroki s posebnimi potrebami s strani različnih strokovnjakov, ki so bili vključeni v tim.

Literatura

Habe, K. in Licardo, M. (2019). *Oblikovanje čustev in vedenja s pomočjo glasbe*. Maribor: Založba univerze v Mariboru.

Kauffeld, S. (2006). Self-directed Work Groups and Team Competence. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 79 (1), str. 1–21.

Ockelford, A. (2013). *Music, language and autism*. London: Jessica Kingsley.

Rogelj, V., Korošec, K. in Habe, K. (2019). Primer uporabe strukturiranih tehnik glasbene terapije pri delu z otroki in mladostniki s čustveno-vedenjskimi težavami. *Sodobna pedagogika*, 23 (1, 2), str. 93–119.

Selvi, K. (2010). Teachers' Competencies. *Cultural International Journal of Philosophy of Culture and Axiology*, 7(1), str. 167–175.

Summary

The aim of our research study was to explore gained knowledge and skills of students of different fields of study as a result of joining two student innovative projects. We wanted to present main outcomes of a project IGDP – Inovative music-didactical approaches with elements of music therapy for working with children with emotional and behavioural difficulties, which was conducted in collaboration with Institute Knoll for music therapy and supervision and a project GIMAS – Music education of children with autistic spectrum disorders, which was executed with Music center DO RE MI, the only inclusive music school in Slovenia.

The main goal was to shed light on two examples of good practice when using music (active music involvement) as a means of holistic development of child's personality. Both projects were interdisciplinary and practically oriented and in both projects, children with special needs were included. Students innovative projects (ŠIPK) represent a way of non-formal education at university level. In our research we focus on competences of students, gained during both projects when working with children with special needs. All together, 19 students filled in a questionnaire about competences with open-ended questions at the end of both projects. The IGDP project was performed from June until September 2018 and the second project from February until June 2019. Two students were participating in both project, psychology student and student of social pedagogy. In IGDP also 3 students of music art, 2 students of music education, one student of social work and two students of preschool education participated in the project and in GIMAS also 2 students of music education, 2 students of special rehabilitation and two students of preschool education took part. The results show that core competences that were recognized by students as an outcome of participating in the projects were competences for teamwork, interdisciplinary collaboration, flexible use of theoretical knowledge in concrete situations, gaining autonomy and sensibility for working with different groups of people and dealing with diverse social situations.